

CHUYÊN KHẢO Y KHOA

BỆNH LAO XƯƠNG (*Tuberculous Osteomyelitis*)

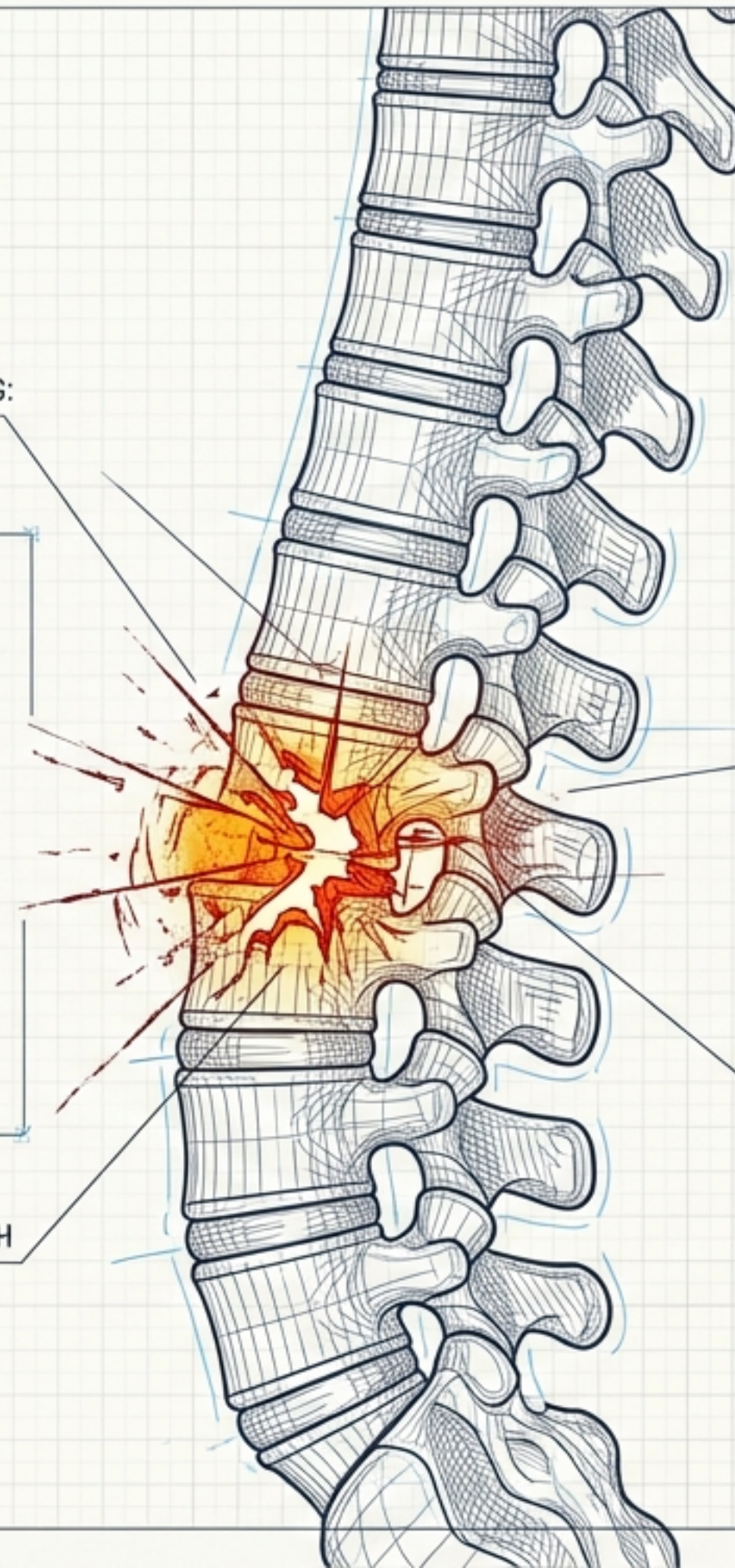
Bản Thiết Kế Của Sự Phá Hủy Âm Thầm

TỌA ĐỘ TỐN THƯƠNG:
L3-L4

MỨC ĐỘ PHÁ HỦY:
CAO

HOẠT TÍNH VI KHUẨN:
DƯƠNG TÍNH

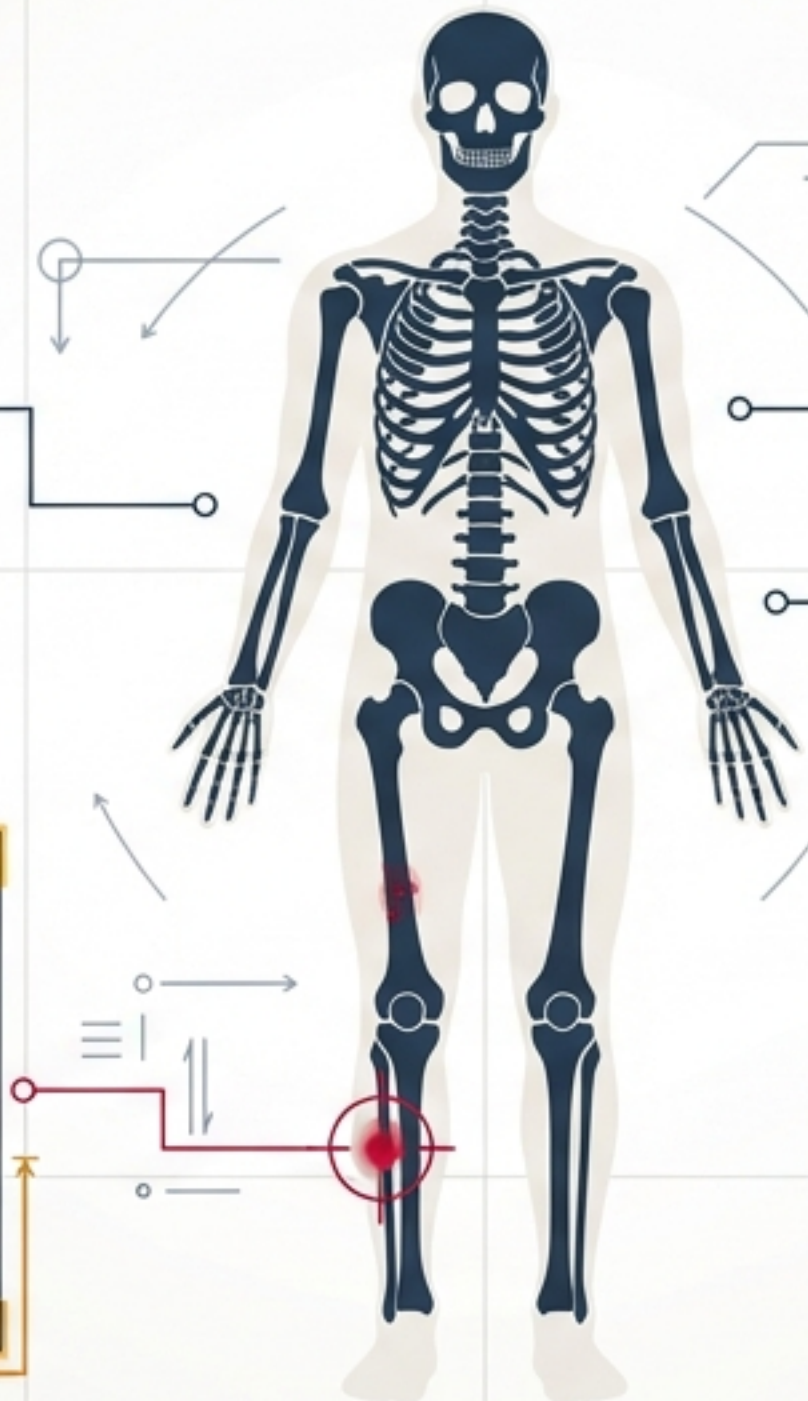
CẤU TRÚC MẤT ỔN ĐỊNH

Bức Tranh Toàn Cảnh: Sự Nghiêm Trọng Ẩn Sau Tỷ Lệ Thấp

10 Triệu
Ca mắc lao mới mỗi năm trên toàn cầu (theo WHO).

1-3%
Tỷ lệ mắc lao xương trong tổng số bệnh nhân lao.

15%
Tỷ lệ lao ngoài phổi trong tổng số ca bệnh.

Đặc trưng cốt lõi
Nhiễm trùng xương do trực khuẩn lao gây hoại tử caseous. Nguy cơ tàn phế vĩnh viễn nếu bỏ sót.

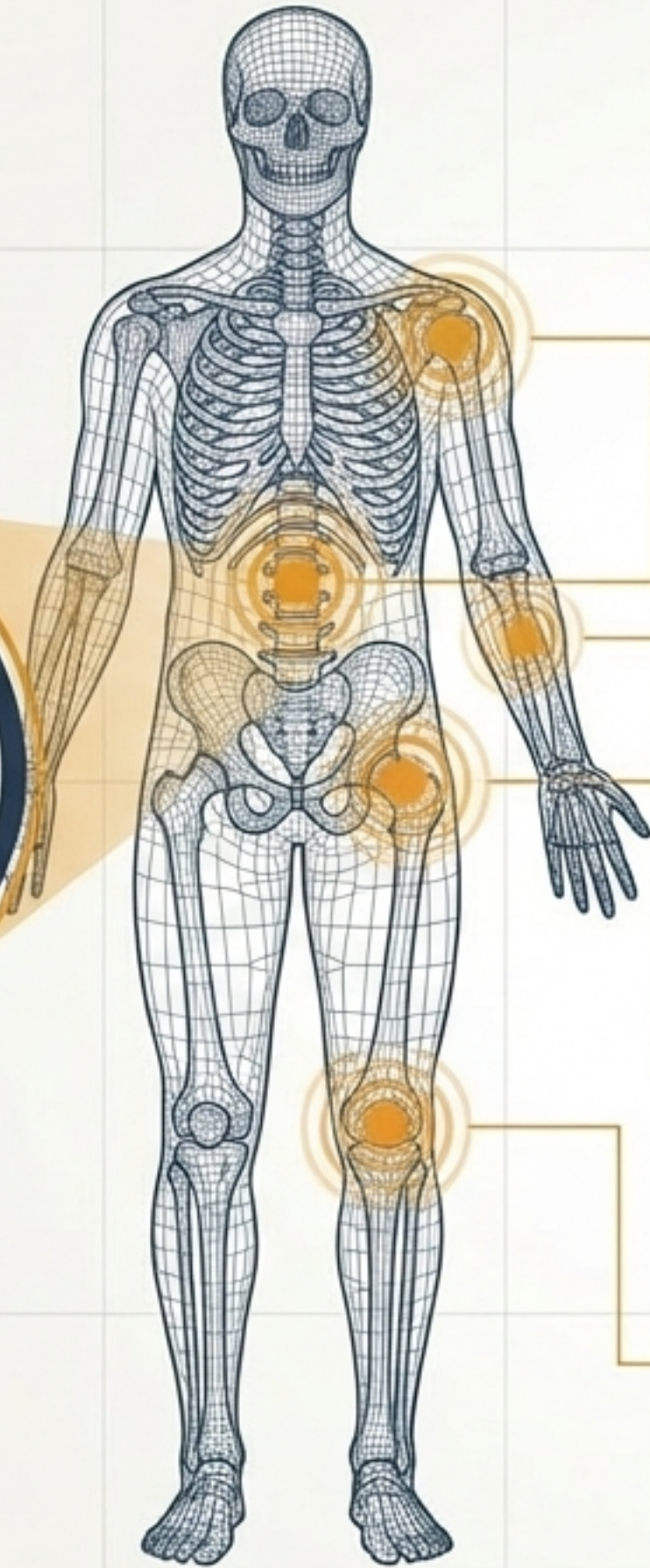
Hoại tử caseous
Nguy cơ tàn phế

A diagram of a bone showing a red area labeled 'Hoại tử caseous' (caseous necrosis) and a broken part labeled 'Nguy cơ tàn phế' (risk of permanent disability).

Các Tiền Đồn Bị Tấn Công

CỘT SỐNG

Lao cột sống (Bệnh Pott): Chiếm khoảng 50% tổng số ca. Mục tiêu tấn công chính và nguy hiểm nhất.

Lao xương đơn độc: Khu trú tại một vị trí xương duy nhất.

Lao xương đa ổ: Tổn thương nhiều vị trí không liên kề (trường hợp hiếm gặp).

Lao xương kèm lao khớp: Sự phá hủy lan rộng kẹp giữa xương và cấu trúc khớp (thường gặp ở hông, gối, vai).

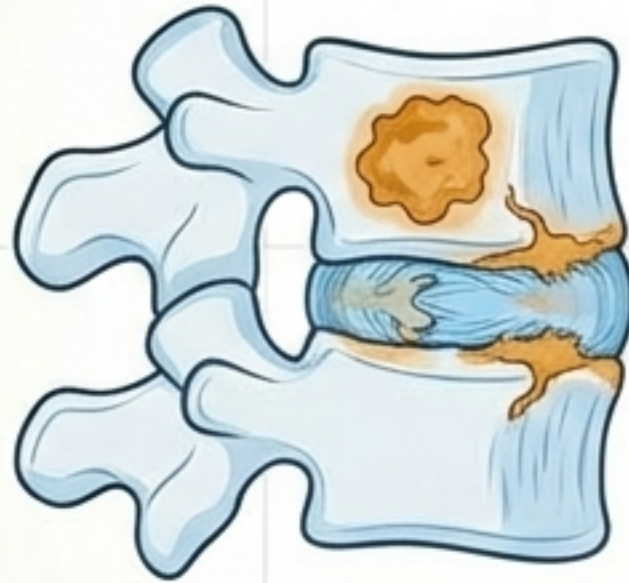
Ma Trận Phân Loại Tổn Thương Cột Sống (Mackeen & Modified Tuli)

Độ I (Nhẹ)

Hủy xương thân đốt sống (vertebral body).
Đĩa đệm vẫn nguyên vẹn.

Độ II (Vừa)

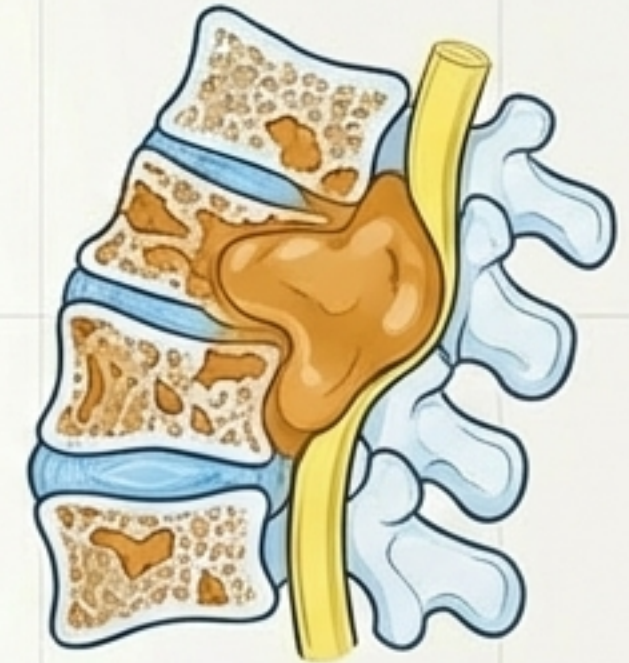
Hủy thân đốt sống.
Phá hủy một phần đĩa đệm.

Độ III (Nặng)

Hủy thân đốt sống.
Phá hủy hoàn toàn đĩa đệm. Bắt đầu sụp thân đốt sống.

Độ IV (Rất Nặng)

Hủy xương diện rộng.
Chèn ép tủy sống. Áp-xe Epidural. Biến dạng cột sống nặng (Kyphosis).

Chân Dung Kẻ Xâm Nhập & Lỗ Hổng Phòng Ngự

Kẻ thù: Trục khuẩn *Mycobacterium tuberculosis* (AFB). Lớp vỏ mycolic acid dày đặc giúp kháng thuốc và tồn tại dai dẳng.

1. Suy giảm miễn dịch: HIV/AIDS, đái tháo đường, thuốc ức chế miễn dịch.

2. Độ tuổi: Phổ biến ở trẻ em và người già do hệ miễn dịch yếu.

Ecological Network

3. Dinh dưỡng: Thiếu hụt protein-calorie làm suy kiệt đề kháng.

4. Môi trường: Thiếu ánh sáng, thông gió kém, mật độ đông.

5. Tiếp xúc: Sống cùng bệnh nhân lao phổi.

Đường Dây Xâm Nhập: Từ Phổi Đến Xương

Bước 1: Lây nhiễm ban đầu

Xâm nhập qua đường hô hấp (giọt bắn).
Khu trú tại phổi.

Bước 2: Tái hoạt bệnh (Phổ biến nhất)

Vi khuẩn tiềm ẩn bùng phát khi hệ miễn dịch suy yếu.

Bước 3: Lan truyền huyết đạo

Di chuyển qua đường máu hoặc đường bạch huyết.

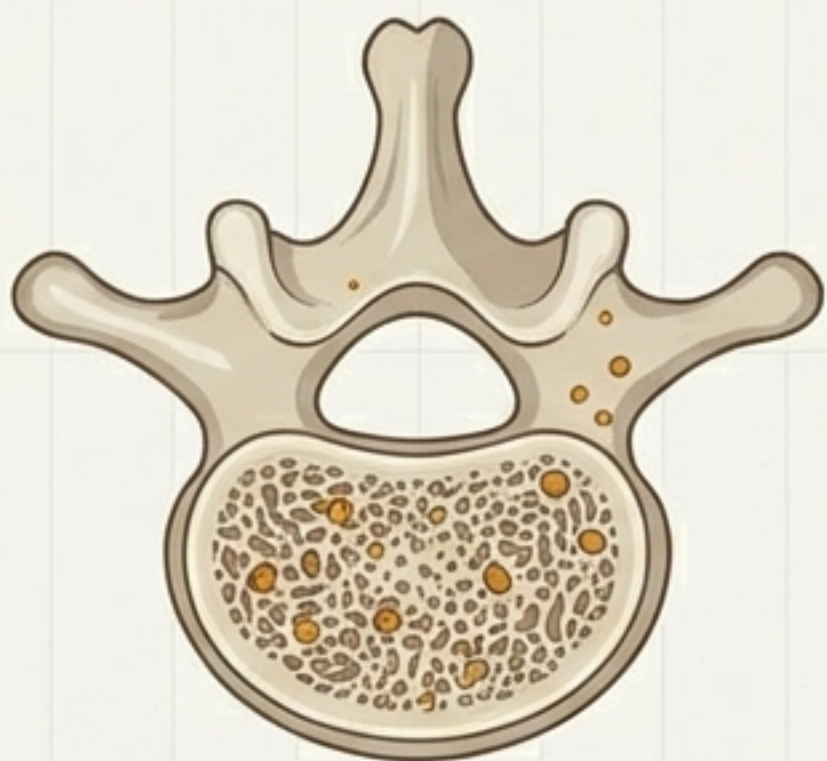
Bước 4: Điểm tập kết

Xâm nhập các vùng giàu lưu lượng máu và xoang tĩnh mạch lớn (thân đốt sống, xương đùi). Lây trực tiếp từ áp-xe mô mềm lân cận.

Quá Trình Phá Hủy Âm Thần (Cơ chế Bệnh sinh)

Giai đoạn 1: Định cư & U hạt

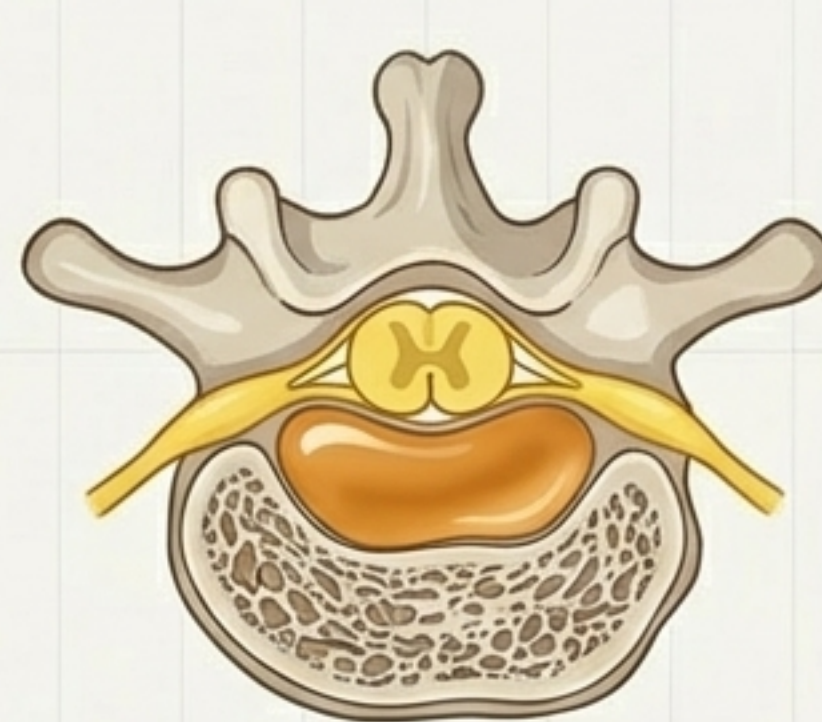
Vi khuẩn nhân lên, kích thích tế bào Langhans và thực bào, hình thành u hạt. Tạo mạch máu bất thường.

Giai đoạn 2: Phá hủy & Hoại tử Caseous

Enzym proteolytic và mycolic acid gây hoại tử bã đậu (caseous). Hủy hoại sụn và đĩa đệm từ bên trong.

Giai đoạn 3: Sụt đổ & Chèn ép

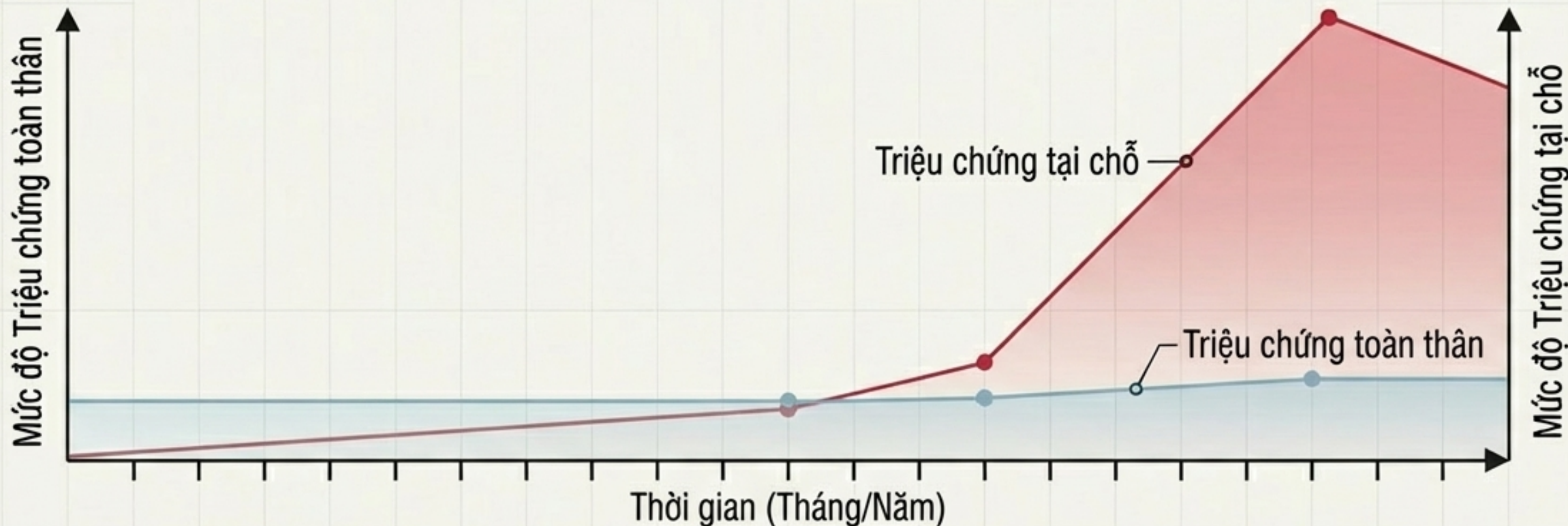

Sụt lún đốt sống. Viêm mạn tính gây phù nề, chèn ép rễ thần kinh, mạch máu và tủy sống. Hình thành áp-xe lạnh.

Tín Hiệu Báo Động Lặng Lẽ

⚠ Cảnh báo: Tiến triển rất chậm, thường KHÔNG có triệu chứng lao phổi điển hình (như ho kéo dài).

Triệu chứng toàn thân (Âm thầm):

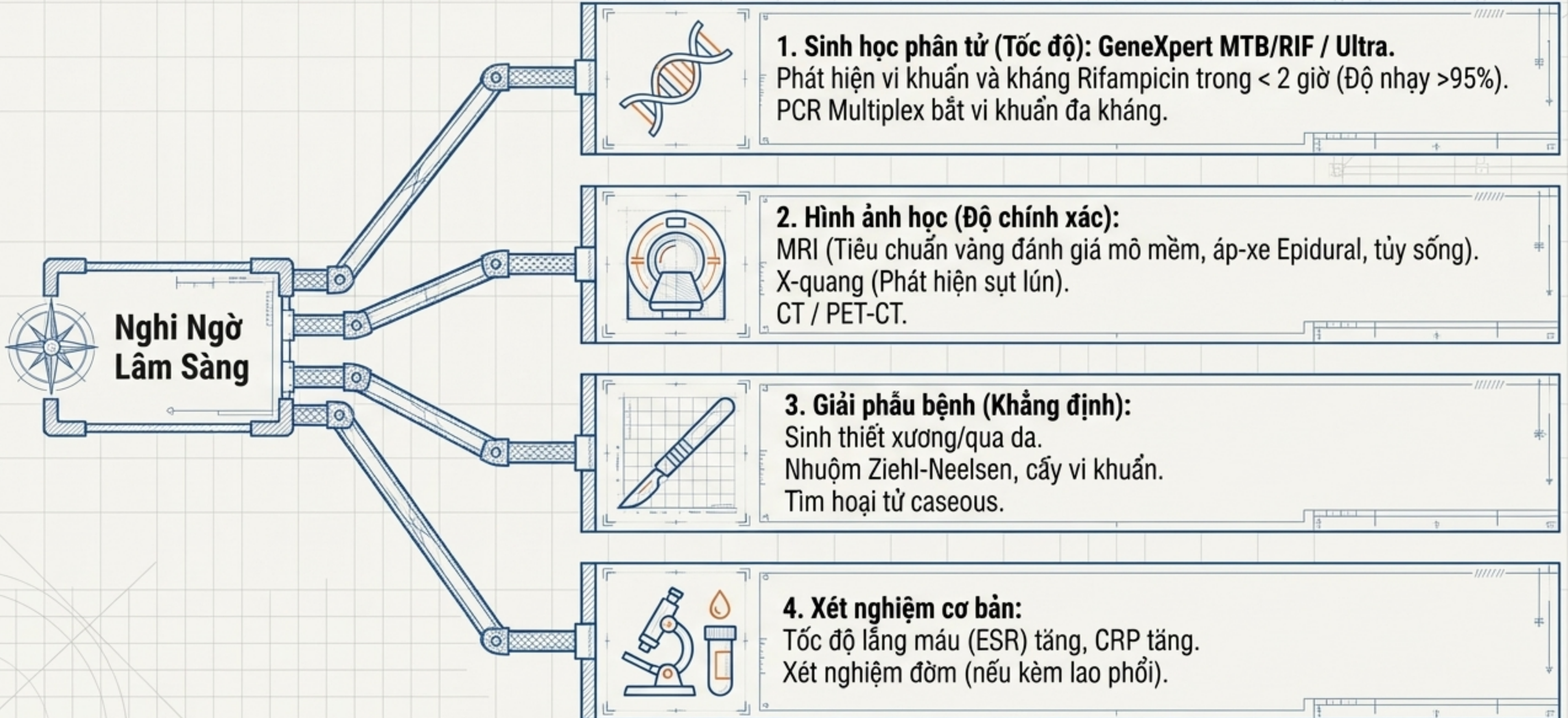
Sốt nhẹ về chiều
Đổ mồ hôi đêm
Sụt cân
Mệt mỏi suy nhược.

Triệu chứng tại chỗ (Rõ rệt dần):

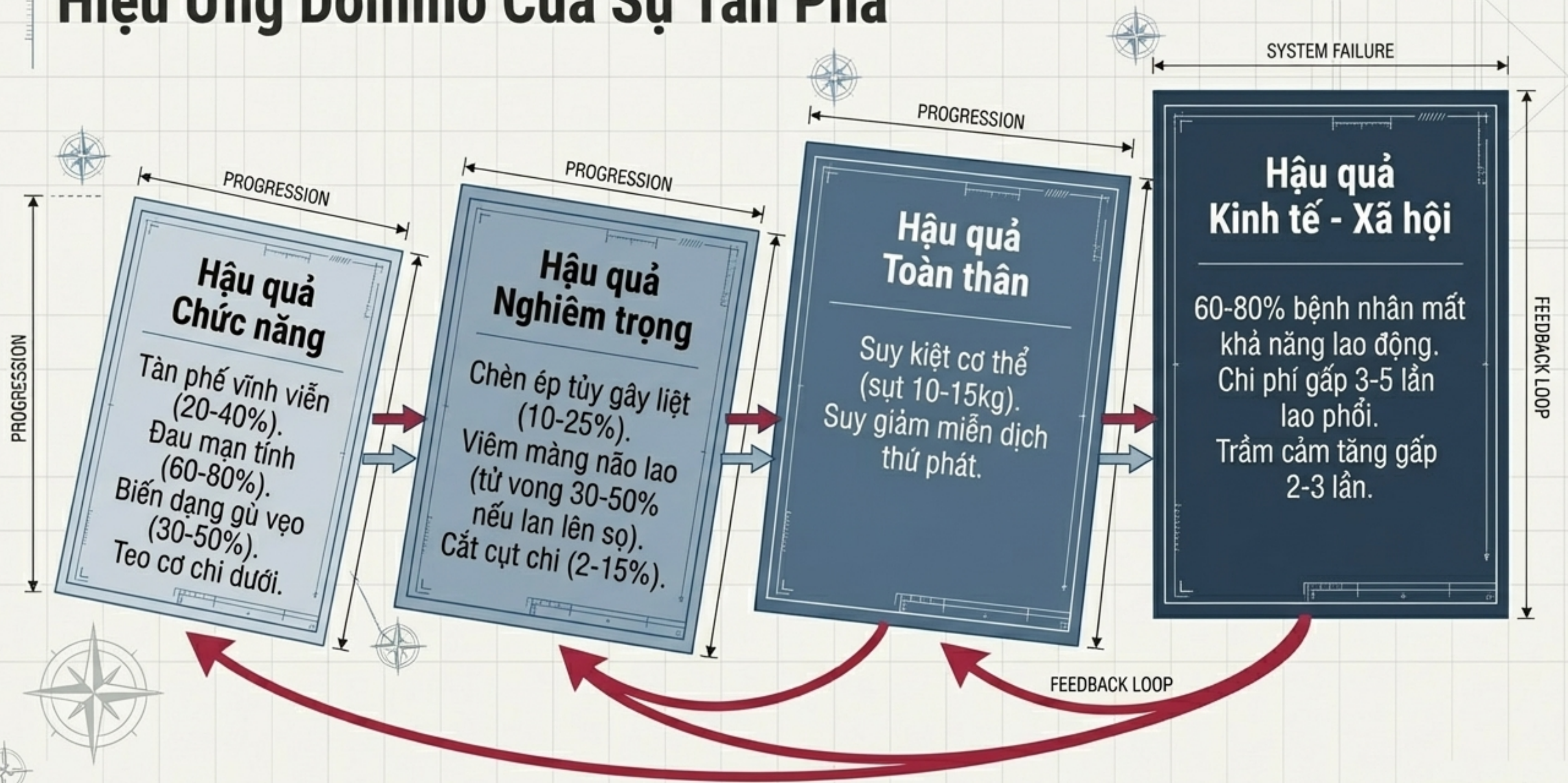
Đau mạn tính: Phổ biến nhất, đặc biệt sau lưng.
Sưng tấy: Sưng to nhưng không đỏ, không nóng (áp-xe lạnh).
Cứng khớp: Khó khăn vận động.
Biến dạng: Dò rò dịch mủ ngoài da, gù vẹo cột sống (giai đoạn muộn).

Hệ Thống Radar Chẩn Đoán Đa Chiều

Hiệu Ứng Domino Của Sự Tàn Phá

Bản Thiết Kế Tái Thiết: Phác Đồ Nội Khoa (ATS/CDC 2025)

Nguyên tắc: Liệu trình kéo dài 6-9 tháng (không biến chứng) đến 9-12 tháng (có biến chứng).
Đòi hỏi tuân thủ tuyệt đối.

**Giai đoạn Tấn công
(2 Tháng)**

Giai đoạn Duy trì (4-10 Tháng)

→ **Phác đồ 4 thuốc (HRZE):**
Isoniazid (H) + Rifampicin (R)
+ Pyrazinamide (Z) + Ethambutol (E).

→ **Phác đồ 2 thuốc (HR):**
Isoniazid (H) + Rifampicin (R).

Lưu ý kháng thuốc (MDR/XDR-TB):

Kéo dài 18-24 tháng với Fluoroquinolones,
Aminoglycosides, Bedaquiline.

Hỗ trợ:

Vitamin B6 (10-50mg dự phòng độc thần kinh),
NSAIDs, Vitamin D, Canxi.

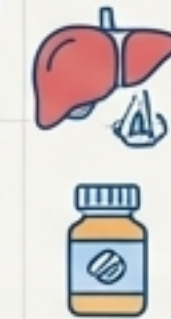
Can Thiệp Ngoại Khoa & Bảng Đồng Hồ Theo Dõi

Điều kiện kích hoạt phẫu thuật (Chỉ định)

- ⚠ - Chèn ép tủy sống cấp/bán cấp.
- ⚠ - Ổ áp-xe/hoại tử không đáp ứng thuốc nội khoa.
- ⚠ - Cột sống mất ổn định, biến dạng cơ học nặng.
- ⚠ - Cần sinh thiết chẩn đoán chính xác.

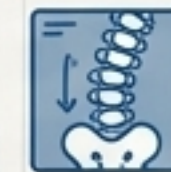
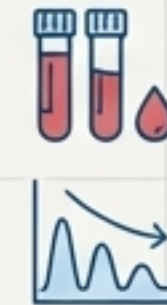
Kỹ thuật: Nội soi cột sống (ít xâm lấn), ghép xương phục hồi, dẫn lưu qua da.

Các chỉ số cần giám sát (Monitoring)

Sinh hóa: AST, ALT, bilirubin (Hàng tháng/2 tháng đầu). Theo dõi độc tính của thuốc kháng lao.

Viêm: Tốc độ lắng máu (ESR) & CRP giảm dần.

Lâm sàng & Hình ảnh: Giảm đau sau 2-3 tháng. X-quang/MRI cho thấy ổ áp-xe se lại, không có ổ hủy xương mới.

Hệ Thống Lá Chắn Phòng Ngự 3 Lớp

Lớp 1 (Lõi cá nhân):

Dinh dưỡng đầy đủ, thể thao đều đặn. Khám sức khỏe định kỳ. Tuân thủ phác đồ điều trị nếu đang mắc lao phổi.

Lớp 3 (Màng chắn cộng đồng):

- Tiêm chủng BCG cho trẻ em (ngăn ngừa thể lao nặng).
- Tâm soát, cách ly và điều trị triệt để nguồn lây (lao phổi).
- Cải thiện thông gió, ánh sáng và vệ sinh môi trường sống.

Lớp 2 (Dự phòng nguy cơ cao):

Sử dụng Isoniazid (6-9 tháng) cho người tiếp xúc gần bệnh nhân lao hoặc có nguy cơ phơi nhiễm.

Lời Khuyên Toàn Diện: Cẩm Nang Hành Động

Góc 1: Người bệnh

Tuân thủ tuyệt đối phác đồ.
KHÔNG tự ý ngưng thuốc để tránh
đa kháng thuốc. Báo cáo ngay
biểu hiện vàng da, tê bì.

Góc 2: Nhân viên Y tế

Chẩn đoán phân biệt kỹ với khối u
ác tính và viêm xương khác.
Sinh thiết chuẩn xác.
Theo dõi sát chức năng gan/thận.

Góc 3: Gia đình

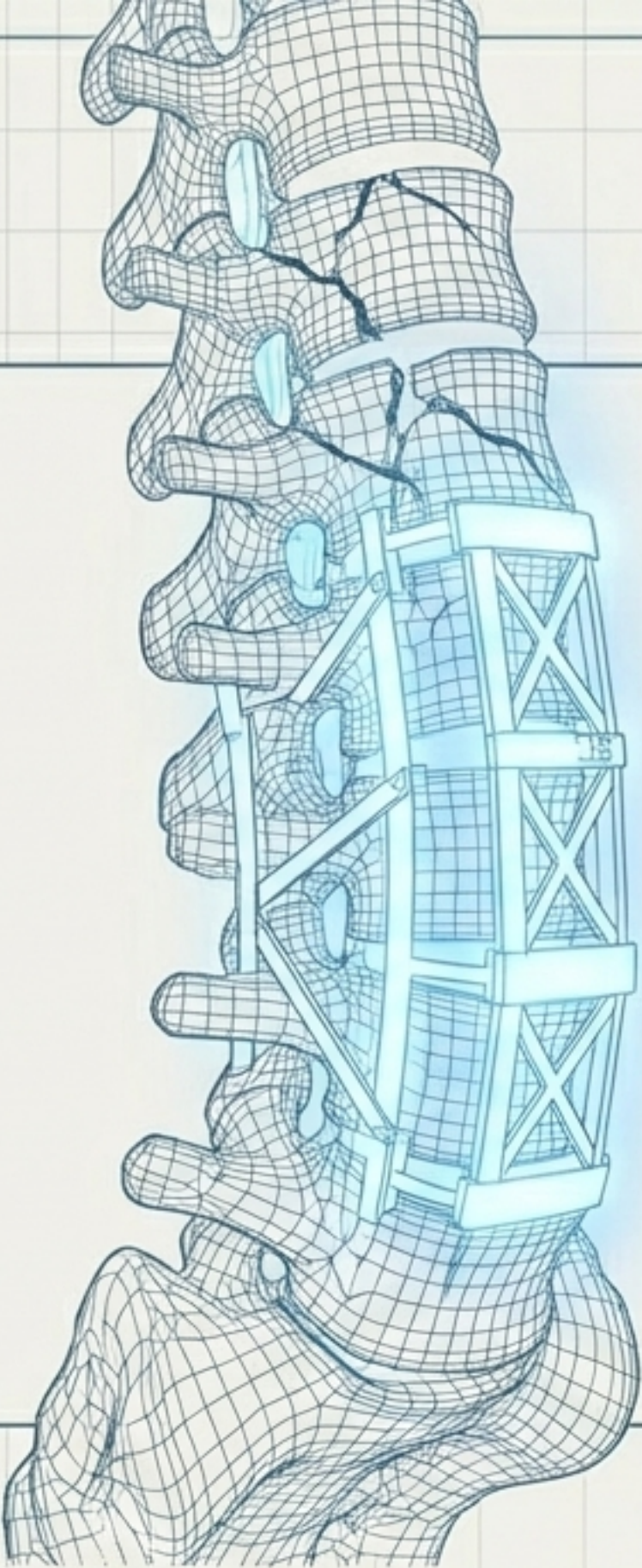
Đồng hành tâm lý dài hạn (9-18
tháng). Đảm bảo dinh dưỡng giàu
protein/vitamin.
Nhắc nhở uống thuốc đúng giờ.

Góc 4: Cộng đồng

Loại bỏ kỳ thị (lao xương không
lây qua tiếp xúc ngoài da).
Đầu tư trang thiết bị chẩn đoán
hình ảnh (MRI/CT) tuyến cơ sở.

Kết Luận & Tâm Nhìn

Bệnh lao xương là kẻ thù âm thầm nhưng để lại di chứng tàn khốc vĩnh viễn. Chìa khóa để bảo vệ trụ cột cơ thể nằm ở chẩn đoán phân tử và hình ảnh sớm, can thiệp ngoại khoa đúng thời điểm, và sự tuân thủ điều trị nội khoa kiên trì.

Nguồn tham khảo: WHO TB Report, ATS/CDC/IDSA Guidelines 2025, Clinical Microbiology and Infection (Pigrau-Serrallach et al.), New England Journal of Medicine (Sharma & Mohan).

